

LA COOPERACIÓ NO GOVERNAMENTAL

El treball de les Organitzacions No Governamentals per al Desenvolupament

Josep Ribera*

En el marc de les relacions Nord-Sud, hem entrat en la quarta dècada de funcionament del mecanisme de cooperació internacional que s'ha anomenat Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD). Aquest tipus d'ajuda va sorgir dins de l'Organització de les Nacions Unides (ONU) que va recomanar als països industrialitzats que destinessin part del seu pressupost a l'ajuda al desenvolupament. L'objectiu és evitar l'augment de les desigualtats imperants entre els països industrialitzats o desenvolupats (PD) i els que es troben en vies de desenvolupament (PVD), integrats en el que s'ha designat convencionalment Tercer Món.

Després de més de trenta anys de l'AOD, el resultat no ha estat del tot satisfactori, ni per als països donants ni per als receptors. L'experiència mostra que, malgrat l'èxit que poden haver aconseguit alguns programes de cooperació, la situació dels països destinataris segueix essent molt precària.

Les ONGD

Davant aquesta realitat, en els països desenvolupats van sorgir de manera espontània, i com a expressió d'una consciència solidària de la societat civil sobre la base de motivacions ètiques, religioses i/o polítiques, les **Organitzacions No Governamentals per al Desenvolupament (ONGD)**. Les ONGD volen fer present els interessos dels països del Sud i, al mateix temps, dinamitzar la seva pròpia societat del Nord per tal que sigui capaç de comprendre i acceptar les exigències d'unes relacions Nord-Sud més harmòniques.

Les ONGD adopten la forma jurídica d'associacions o fundacions sense finalitat de lucre; els seus objectius s'orienten cap a les accions de desenvolupament a favor dels PVD; i tenen el suport d'una base social que explica la seva força i la seva autonomia, precisament en el seu nom porten a terme les seves activitats. Així, conformen un mapa plural i heterogeni com la societat mateixa.

Les activitats que realitzen les ONGD són molt diverses: investigació i estudi, formació, publicacions especialitzades, assessoria tècnica, enviament de cooperants, finançament de projectes

de desenvolupament, accions d'educació per al desenvolupament destinades a la sensibilització dels diversos sectors de la societat, com els mitjans de comunicació, els *lobbies* polítics, etc. Aquestes accions van creant un teixit de relacions entre les ONGD, les Universitats, els grups de professionals, etc., que permeten plantejar temes de cooperació més enllà dels propis de cada ONGD.

Les ONGD espanyoles

Durant els últims 10 anys el nombre d'ONGD ha proliferat a Espanya. Abans dels anys 80, ni la situació econòmica ni, especialment, la política van facilitar la seva existència (a excepció de la Creu Roja i algunes poques organitzacions que sorgiren sota la protecció de l'Església catòlica).

El 1982 es va constituir la Coordinadora d'ONGD, sobre la base de deu Organitzacions No Governamentals, amb els objectius de racionalitzar les seves respectives activitats i d'augmentar i de millorar la cooperació internacional. Avui, la Coordinadora agrupa les principals ONGD d'Espanya.

Es pot establir una classificació de les ONGD espanyoles segons el seu origen i la seva vinculació, tenint en compte que la inclusió en un dels grups no suposa l'exclusió d'altres referències i vinculacions:

Les ONGD **solidàries** tenen el seu origen en grups de persones que han tingut relació amb activitats de cooperació o de solidaritat político-sindical. Aquesta activitat prèvia els dona un coneixement i unes relacions amb els paï-

sos a cooperar. Tenen una intensa cooperació amb els països de l'Amèrica Central, amb Xile i amb el poble saharauí. Les prioritats actuals d'aquestes ONGD són sensibilitzar, ampliar i consolidar la seva base social. Representen quasi el 45% de les ONGD agrupades a la Coordinadora.

Per iniciativa d'un partit o sindicat, neixen unes ONGD que tenen una base social i una orientació ben definides. Representen una mica més del 20% de les ONGD de la Coordinadora.

Les **confessionals** provenen d'una experiència prèvia de cooperació, desenvolupada a través de l'activitat missionera, i mantenen la seva vinculació eclesiàstica, encara que tinguin un estatut jurídic civil. Representen el 27% de les ONGD de la Coordinadora.

De la reunió de grups de professionals per portar a terme activitats d'estudis, dictàmens, assistència tècnica, etc. sorgeixen les ONGD de **Serveis**. Representen al voltant del 8% de les ONGD de la Coordinadora.

Les àrees geogràfiques d'actuació de les ONGD espanyoles es localitzen, principalment, a l'Amèrica Llatina (el 75% hi són presents) i a l'Àfrica, en especial l'Àfrica Austral. A l'Àsia només hi ha una presència molt restringida a l'Índia i a les Filipines.

Finançament de les ONGD

L'autonomia financera és una de les característiques de les ONGD i una garantia per mantenir la seva independència. Però s'ha de reconèixer que el cost de l'activitat de cooperació és molt elevat i els canals de recaptació de les ONGD, a excepció d'algunes, és encara més limitat. Són poques les ONGD que aconsegueixen cobrir el 50% del seu pressupost a partir de fonts privades. La majoria ingressen per aquesta via entre el 15 i el 25% del total dels seus ingressos.

El cofinançament és una de les vies per solucionar el problema de finançament de les ONGD. Es tracta del finan-

çament conjunt entre l'Administració Pública i les ONGD. A Espanya la SE-CIPI (Secretaria d'Estat per a la Cooperació Internacional i per a Iberoamèrica), des de la seva creació el 1985, ha establert una partida de cofinançament amb les ONGD.

Durant els anys vuitanta ha anat creixent el prestigi i les possibilitats de la cooperació via ONGD. Es valora la seva major agilitat per a gestionar, la possibilitat d'elecció de les contraparts i la identificació de projectes amb major llibertat. El baix cost de funcionament i l'escassa burocratització els permeten una major flexibilitat i eficàcia en les seves accions de desenvolupament.

Des del 1986, any en què Espanya ingressa a la Comunitat Europea (CE), les ONGD espanyoles han tingut accés a les diverses vies de cofinançament que la CE té establertes per a les ONGD.

La cultura de la cooperació

Les ONGD entenen la cooperació com un intercanvi i com un instrument per establir unes relacions que permetin un coneixement mutu, viu i personal entre les diverses societats; creuen que ha de ser un mitjà per educar-nos en una visió de la realitat internacional més ampla, global, que estigui cada vegada més present en el nostre actuar quotidià. En el fons, no és res més que democratitzar les nostres relacions internacionals.

Les dinàmiques nacional i internacional haurien de ser complementàries. El problema, moltes vegades, rau en el fet que allò local, allò nacional, és conegut, penetra i influeix en el nostre actuar quotidià afectivament; no així allò internacional, que ens queda lluny, i si ho coneixem és sense noms i cognoms, impersonal.

Les ONGD, amb els projectes de cooperació (entesos com intercanvis entre dues comunitats), volen, a més de contribuir al desenvolupament de comunitats concretes, participar en la creació d'una cultura de la cooperació. Per aconseguir aquest objectiu, per una banda, les ONGD centren la seva actuació en la pròpia societat, ja que el treball de cooperació comença a casa, educant-nos, governats i governants; per l'altra, volen facilitar el coneixement mutu, entre les diverses societats, i la creació de vincles personals per establir unes relacions de confiança com a base que garanteixi la continuïtat i l'eficàcia de la cooperació. Per això és interessant que les ONGD organitzin programes amb la finalitat d'augmentar el nombre de ciutadans que puguin conèixer personalment els

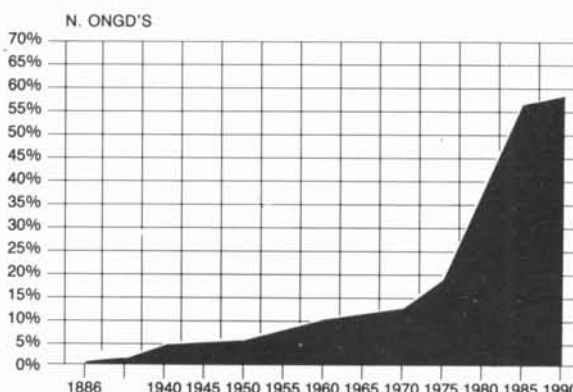
països de l'Amèrica Llatina, de l'Àfrica i de l'Àsia.

L'existència d'organitzacions i de professionals experts en cooperació no eximeix a la resta de la societat dels problemes que provenen de les relacions Nord-Sud. És important que les organitzacions de cooperació i els que són o

han estat cooperants col·laborin en la promoció de la «cultura de la cooperació». Que la participació en la cooperació sigui una actitud oberta que faciliti i exigeixi un canvi progressiu en les relacions entre el Nord i el Sud del nostre planeta.

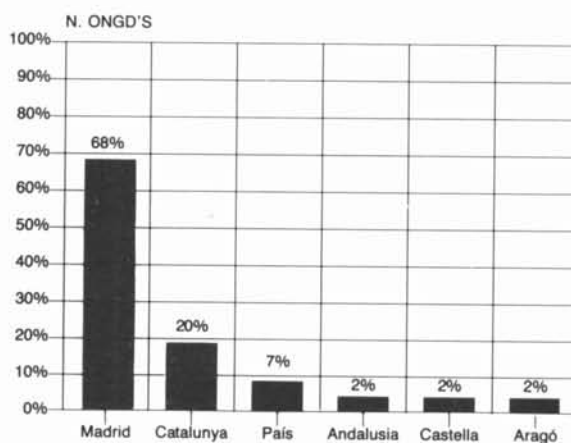
* Director de la Fundació CIDOB i president de la Coordinadora d'ONGD de l'Estat espanyol

CONSTITUCIÓ LEGAL DE LES ONGD ESPANYOLES

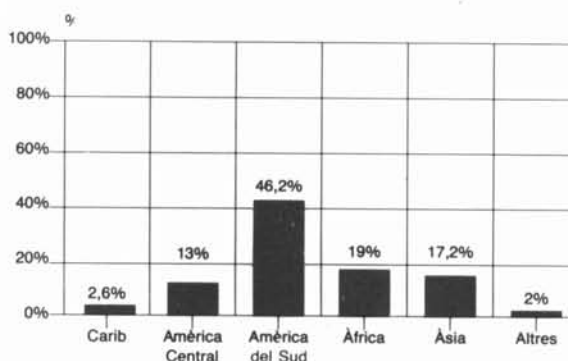
Elaboració: Fundació CIDOB

DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA DE LES ONGD

Font: Directori d'ONGD

RELACIÓ ÀREA GEOGRÀFICA/PROJECTES

(Total projectes 1.322 = 100%)

Elaboració: Fundació CIDOB